

**МЕТОДИКА
ФОРМУВАЛЬНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ З ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ У ПРОЦЕСІ ЗАНЯТЬ ХОРТИНГОМ**

Актуальність. Формувальний етап експерименту з теми „Військово-патріотичне виховання старшокласників у процесі позакласної роботи з хортингу“ проводиться з метою визначення ефективності організаційно-педагогічних умов військово-патріотичного виховання у процесі позакласної роботи. Під час проведення цього етапу експерименту вирішуватимуться такі завдання:

1. Узагальнити дані констатувального етапу дослідження.
2. Визначити та обґрунтувати організаційно-педагогічні умови військово-патріотичного виховання старшокласників у процесі позакласної роботи.
3. Апробувати організаційно-педагогічні умови військово-патріотичного виховання старшокласників у позакласній роботі.
4. Визначити ефективність організаційно-педагогічних умов військово-патріотичного виховання старшокласників у процесі позакласної роботи.

На період навчання учнів старших класів у загальноосвітній школі в них уже склався певний рівень військово-патріотичної вихованості, що впливає на військово-патріотичну діяльність, фізичну підготовленість і рухову активність, сформувався певне ставлення до позакласної роботи, військово-спортивних ігор, туристських походів місцями бойової слави українського народу, занять у спортивних секціях із хортингу та інших форм військово-патріотичного виховання старшокласників у процесі позакласної роботи. У зв'язку з цим першочерговим завданням формувального етапу експерименту буде визначення рівнів військово-патріотичної вихованості, що впливають на активність та загальну підготовленість старшокласників. Це завдання здійснюватиметься за допомогою таких методів: бесіда, інтерв'ю, спостереження за учнями в різних видах військово-патріотичної діяльності, туристських походах місцями бойової слави, занять у спортивних секціях із хортингу, вивчення результатів цих занять, тестування старшокласників, узагальнення передового педагогічного досвіду. З метою масового засобу інформації застосовуватиметься опитування викладачів предмета „Захист Вітчизни“, вчителів фізичної культури, керівників туристських гуртків, тренерів спортивних секцій з хортингу, старшокласників, батьків, інструкторів туризму, представників державних, громадських організацій, працівників позашкільних навчальних закладів. Окремі кількісні показники дослідження будуть оброблятися методами математичної статистики та порівняльного аналізу.

Для точнішого визначення рівнів військово-патріотичної вихованості, рухової активності та фізичної підготовленості старшокласників разом із викладачем предмета „Захист Вітчизни“, вчителем фізичної культури, керівником туристського гуртка, тренером спортивної секції з хортингу, медичним працівником, які працюють в експериментальних і контрольних класах, проводитиметься вивчення домашніх побутових умов; систематичне спостереження за дотриманням учнями режиму дня; впливом на них соціального оточення; загальним розвитком, їхніми інтересами й життєвими планами на майбутнє; морально-вольовими й психофізичними якостями; ставленням до військово-патріотичного виховання, тренувань у спортивних секціях із хортингу, туристських гуртках, занять військово-спортивними іграми, туристськими походами та до здорового способу життя. Отримані дані допоможуть точніше визначити причини різного ставлення старшокласників до військово-патріотичного виховання, що впливають на розвиток індивідуальних здібностей старшокласників, їхню динаміку й перспективи формування індивідуальних здібностей учнів із військово-патріотичного виховання, які сприяють їхньому розумінню користі предмета „Захист Вітчизни“, туристських походів, рухової активності та фізичної підготовленості під час навчання в школі й подальшої професійної діяльності та військової служби.

Аналогічним чином вивчатимуться учнівські колективи експериментальних і контрольних класів. Насамперед збиратимуться загальні відомості про класи; вивчатимуться підготовленість колективів класів й усіх учнів до участі в експериментальній роботі з військово-патріотичного виховання у процесі позакласної роботи; спрямованість учнівських колективів, їхня організаційна єдність у вирішенні поставлених завдань; стан розвитку в класах учнівського самоврядування; емоційна і волева єдність колективів класів у вирішенні питань військово-патріотичного виховання, підвищення рухової активності та фізичної підготовленості старшокласників під час організації й проведення військово-патріотичних заходів, військово-спортивних ігор і туристських походів. Отримані дані дадуть можливість підготувати загальну характеристику класних колективів, які братимуть участь в експериментальній роботі. Ця педагогічна інформація буде потрібна для точнішого визначення рівнів військово-патріотичної вихованості, рухової активності та фізичної підготовленості старшокласників у процесі позакласної роботи.

Виходячи зі специфіки військово-патріотичного виховання у процесі позакласної роботи, вікових особливостей учнів старших класів, рівня знань, умінь і навичок, за допомогою когнітивного, мотиваційно-ціннісного, діяльнісного та прогностичного компонентів визначатимуться рівні їхньої військово-патріотичної вихованості, рухової активності й фізичної підготовленості.

Когнітивний компонент виявляється в інформованості учнів старших класів із питань військово-патріотичного виховання, рухової активності та фізичної підготовленості. Сформованість цього компонента визначатиметься за таким критеріями: знання про військово-патріотичне виховання, військово-спортивні ігри, туристські походи місцями бойової слави, вид спорту хортинг, рухову активність і фізичну підготовленість до майбутньої професійної діяльності та служби в армії й здорового способу життя. Показниками наявності в учнів когнітивного компонента будуть повнота, системність і міцність знань про сутність і значення військово-патріотичного виховання, військово-спортивних ігор, туристських походів, виду спорту хортинг, рухової активності й фізичної підготовленості для повноцінного навчання, підготовки до майбутньої професійної діяльності та військової служби; про індивідуальні й групові форми занять військово-спортивними іграми, туристськими походами у школі, позашкільних навчальних закладах, за місцем проживання та в сім'ї; про цінності військово-патріотичного виховання, військово-спортивних ігор, туристських походів, виду спорту хортинг; методичні знання для самостійних занять військово-спортивними іграми й туристськими походами за місцем проживання; наявність інтересу до військово-патріотичного виховання, військово-спортивних ігор, туристських походів і виду спорту хортинг; потреба в поглибленні знань про військово-патріотичне виховання, рухову активність та фізичну підготовленість.

Мотиваційно-ціннісний компонент виявляється у стійкому інтересі й мотивації старшокласників до різних форм військово-патріотичного виховання та наполегливості у виконанні вимог військово-патріотичного виховання, рухової активності та фізичної підготовленості. Сформованість цього компонента в учнів старших класів визначатиметься за такими критеріями: активність та наполегливість в оволодінні вміннями й навичками занять різними формами військово-патріотичного виховання у школі та за місцем проживання; необхідні вміння для участі в різних формах військово-патріотичного виховання, військово-спортивних іграх, туристських походах, заняттях із хортингу та інших формах рухової активності й фізичної підготовленості. Показниками наявності цього компонента будуть широта, сила і стійкість мотивацій старшокласників до військово-патріотичного виховання у процесі військово-спортивних ігор, туристських походів, занять із хортингу та інших форм; здатність орієнтуватися на цінності військово-патріотичного виховання, військово-спортивних ігор, туристських походів, національного виду спорту хортинг й інших форм рухової активності та фізичної підготовленості; вміння самостійно планувати й організовувати різні заходи з військово-патріотичного виховання; вміння контролювати й аналізувати результати військово-

патріотичного виховання, рухової активності та фізичної підготовленості; вміння корегувати рівні сформованості військово-патріотичної вихованості під час занять військово-патріотичними спортивними іграми, туристськими походами, національним видом спорту хортинг й іншими формами рухової активності та фізичної підготовленості до майбутньої професійної діяльності та військової служби.

Діяльнісний компонент виявляється в умінні, звичці та самостійності застосування старшокласниками різних форм військово-патріотичного виховання, військово-спортивних ігор, туристських походів, виду спорту хортинг й інших форм рухової активності та фізичної підготовленості у процесі підготовки до майбутньої професійної діяльності та військової служби. Сформованість цього компонента у старшокласників визначатиметься за такими критеріями: ініціативність й активність на заняттях різними формами військово-патріотичного виховання у школі та за місцем проживання; дотримання вимог військово-патріотичного виховання, вікових норм рухової активності, фізичної підготовленості та здорового способу життя; сформованість звички займатися військово-спортивними іграми, туристськими походами й видом спорту хортинг у процесі позакласної роботи та за місцем проживання. Показниками наявності цих умінь, навичок і звичок в учнів старших класів будуть: здатність орієнтуватися на цінності військово-патріотичного виховання, військово-спортивних ігор, туристських походів і виду спорту хортинг; активність і стабільність у виконанні завдань військово-патріотичного виховання; рівень сформованості військово-патріотичної вихованості, рухової активності та фізичної підготовленості; участь у різних формах військово-патріотичного виховання в процесі військово-спортивних ігор, туристських походів, виду спорту хортинг, самостійних занять у школі, за місцем проживання та в домашніх умовах; пропагування різних форм військово-патріотичного виховання, військово-спортивних ігор, туристських походів, виду спорту хортинг, рухової активності та фізичної підготовленості серед інших учнів; надання допомоги учням щодо застосування різних форм військово-патріотичного виховання в процесі позакласної роботи. При оцінюванні активності учнів будуть ураховуватися такі характеристики: наскільки активно займаються військово-патріотичним вихованням, військово-спортивними іграми, туристськими походами, видом спорту хортинг; уміють планувати й проводити самостійні заняття, розвивати свої рухові здібності. Для визначення стабільності учнів до військово-патріотичного виховання в процесі занять військово-спортивними іграми, туристськими походами, видом спорту хортинг урахуватимуться такі характеристики: чи регулярно виконуються учнем фізичні вправи на великих перервах та займається він іншими формами занять у режимі дня; бере участь у військово-спортивних іграх, туристських походах й інших військово-спортивних заходах, які проводяться у школі; чи тренується у спортивній секції з хортингу, туристському гуртку, самостійно займається різними формами військово-патріотичного виховання в домашніх умовах та за місцем проживання.

Прогностичний компонент виявляється в мотиваційному ставленні до військово-патріотичного виховання, військово-спортивних ігор, туристських походів, виду спорту хортинг, рухової активності та фізичної підготовленості до особистісних та суспільно-значущих цінностей. Сформованість цього компонента в учнів старших класів буде визначатися за такими критеріями: свідоме ставлення й орієнтація старшокласників на активні заняття військово-спортивними іграми, туристськими походами, видом спорту хортинг й іншими активними формами. Показниками наявності цього критерію будуть ціннісні орієнтації на регулярні заняття військово-спортивними іграми, туристськими походами, видом спорту хортинг та іншими формами; підвищення рухової активності, фізичної підготовленості та ведення здорового способу життя; отримання користі від занять військово-спортивними іграми, туристськими походами та тренувань з хортингу; наявність навичок позитивного ставлення до військово-патріотичного виховання, рухової активності, фізичної підготовленості та здорового способу життя; пріоритет вибору якостей і здібностей, необхідних для майбутньої професійної діяльності та військової служби.

За кількісним і якісним вираженням цих компонентів, аналізом первинного вивчення старшокласників кожен експериментальний та контрольний клас буде поділено, виходячи з рівнів сформованості військово-патріотичної вихованості, рухової активності та фізичної підготовленості, на три групи школярів. Умовно рівні цих груп будуть позначені як низький, середній та високий. Це допоможе конкретно й цілеспрямовано вести з учнями військово-патріотичну роботу, застосовувати різні форми занять військово-спортивними іграми, туристською діяльністю, видом спорту хортинг, фіксувати динаміку сформованості в учнів військово-патріотичної вихованості та змін у показниках, отриманих у процесі експериментальної роботи.

До першої групи увійдуть учні старших класів із низьким рівнем військово-патріотичної вихованості. Вони характеризуються негативним ставленням до військово-патріотичного виховання, військово-спортивних ігор, туристських походів місцями бойової слави, до виду спорту хортинг, рухової активності й своєї фізичної підготовленості. Більшість з них не розуміють, що основою підвищення військово-патріотичної вихованості є регулярна участь у військово-спортивних іграх, туристських походах, заняття у спортивних секціях з хортингу, військово-прикладних видів спорту, підвищення рухової активності, фізичної підготовленості та дотримання здорового способу життя. Учні цієї групи мають також низький рівень знань з військово-патріотичного виховання, військово-спортивних ігор, туризму, виду спорту хортинг, рухової активності, фізичної підготовленості та здорового способу життя. Вони майже не володіють уміннями й навичками занять військово-спортивними іграми, туризмом, видом спорту хортинг, підвищення рухової активності, фізичної підготовленості та дотримання здорового способу життя. В них зафіксовано також низький рівень військово-патріотичної вихованості, рухової активності, фізичної підготовленості під час занять військово-спортивними іграми, туризмом, видом спорту хортинг та іншими формами. Їхня діяльність виявляється лише в нерегулярному відвідуванні військово-патріотичних заходів, що проводяться у школі. В них також відсутні домінуючі цінності військово-патріотичного виховання, військово-спортивних ігор, туристських походів, виду спорту хортинг, рухової активності, фізичної підготовленості та здорового способу життя. В деякого з них відзначається негативне ставлення до військово-патріотичного виховання у процесі позакласної роботи.

До другої групи увійдуть старшокласники із середнім рівнем військово-патріотичної вихованості. Вони характеризуються байдужим ставленням до необхідності підвищувати свою військово-патріотичну вихованість, рухову активність й фізичну підготовленість під час занять військово-спортивними іграми, туристськими походами місцями бойової слави, тренувань у спортивних секціях з хортингу. Водночас ці учні розуміють, що основними засобами підвищення рівнів військово-патріотичної вихованості є регулярні заняття військово-спортивними іграми, туристськими походами, тренування з хортингу, рухова активність й фізична підготовленість за рахунок самостійних занять у домашніх умовах та за місцем проживання. Учні цієї групи мають середній рівень знань з військово-патріотичного виховання, військово-спортивних ігор, туризму, виду спорту хортинг, рухової активності та фізичної підготовленості. Вони володіють на середньому рівні вміннями й навичками дотримання гігієнічних норм рухової активності, намагаються досягти вікових рівнів фізичної підготовленості й здорового способу життя. В них також зафіксовано середній рівень військово-патріотичної вихованості, фізичної підготовленості й добової рухової активності. Такий рівень пов'язаний із нерегулярними заняттями військово-спортивними іграми, туристськими походами, тренуванням з хортингу і самостійними заняттями в домашніх умовах та за місцем проживання. Їхньою домінуючою цінністю починає виступати орієнтація на досягнення середнього рівня військово-патріотичної вихованості, рухової активності й фізичної підготовленості.

До третьої групи увійдуть учні старших класів з високим рівнем військово-патріотичної вихованості. Вони характеризуються позитивним ставленням до військово-патріотичного виховання, військово-спортивних ігор туристських походів місцями

бойової слави, до виду спорту хортинг, рухової активності, фізичної підготовленості та здорового способу життя. Ці старшокласники розуміють, що основними формами підвищення рівнів військово-патріотичної вихованості є їхні регулярні заняття військово-спортивними іграми, туристськими походами, тренування з хортингу. Усі вони виконують гігієнічні норми рухової активності під час занять у туристських гуртках, спортивних секціях з хортингу, самостійних занять іграми в домашніх умовах та за місцем проживання. Учні цієї групи мають глибокі й міцні знання з військово-патріотичного виховання, військово-спортивних ігор, туризму, виду спорту хортинг, рухової активності, фізичної підготовленості та здорового способу життя. Вони володіють уміннями й навичками військово-патріотичного виховання, рухової активності, досягли вікових рівнів фізичної підготовленості й виявляють наполегливість під час занять військово-спортивними іграми, туризмом, хортингом і дотримуються вимог здорового способу життя. В них також зафіксовано високий рівень військово-патріотичної вихованості, фізичної підготовленості й добової рухової активності, який досягається за рахунок виконання ранкової гігієнічної гімнастики, відвідування секційних занять з хортингу, туристських гуртків, самостійних занять у домашніх умовах та за місцем проживання. Їхньою домінуючою цінністю є орієнтація на досягнення високого рівня військово-патріотичної вихованості, гігієнічних норм рухової активності та високого рівня фізичної підготовленості.

З метою цілеспрямованого військово-патріотичного виховання у процесі позакласної роботи з учнями експериментальних класів, умовно віднесених до згаданих груп, буде проводитися така виховна робота. У групах з низьким рівнем військово-патріотичної вихованості старшокласників основна увага приділятиметься прилученню їх до занять військово-спортивними іграми, туристськими походами місцями бойової слави, а також тренувань у спортивних секціях із хортингу, де б вони могли проявити свої кращі особистісні якості. Ці учні будуть залучатися до різних форм позакласної роботи, занять військово-спортивними іграми, тренувань у спортивних секціях із хортингу, туристських походів вихідного дня, „Супермарафону-2016“, присвяченому 25-річчю незалежності України. В учнів цієї групи будуть формуватимуться знання з військово-патріотичного виховання, туризму, виду спорту хортинг, рухової активності, фізичної підготовленості та здорового способу життя. У виховній роботі з цими старшокласниками буде звертатися увага на підвищення військово-патріотичної вихованості, сформованості позитивного ставлення до занять хортингом, військово-спортивними іграми, туристської діяльності, рухової активності, фізичної підготовленості й здорового способу життя.

З учнями, які мають середній рівень військово-патріотичної вихованості значна увага приділятиметься роз'ясненню необхідності підвищувати свою рухову активність, фізичну підготовленість, розвивати вольові якості з тим, щоб їхні знання не розходилися з їхньою повсякденною руховою діяльністю в домашніх умовах та за місцем проживання. Вони залучатимуться до організації та проведення занять військово-спортивними іграми, туризмом, до тренувань у спортивних секціях із хортингу, „Супермарафону-2016“, самостійних занять за місцем проживання. Це допоможе їм успішно виконати гігієнічні норми рухової активності, досягти вікових рівнів фізичної підготовленості й вести здоровий спосіб життя. В учнів цієї групи поглиблюватимуться знання з військово-патріотичного виховання, військово-спортивних ігор, туристських походів, із боротьби хортинг, рухової активності, фізичної підготовленості та здорового способу життя. Їм необхідно буде також удосконалювати свої уміння й навички з військово-патріотичного виховання, регулярно дотримуватися гігієнічних норм рухової активності, підвищувати свою фізичну підготовленість й упроваджувати здоровий спосіб життя в сім'ї та серед товаришів. З ними потрібно також проводити виховну роботу щодо відповідального ставлення до проведення вдома ранкової гігієнічної гімнастики, участі у військово-патріотичній роботі класу, школи й за місцем проживання, до занять іграми й вправами в режимі дня з тим, щоб значно підвищити свою рухову активність і фізичну підготовленість. Їхньою домінуючою цінністю має

стати досягнення середнього рівня військово-патріотичної вихованості, гігієнічних норм рухової активності протягом дня та відповідного рівня фізичної підготовленості.

З учнями старших класів із високим рівнем військово-патріотичної вихованості проводитиметься робота щодо вдосконалення знань про військово-патріотичне виховання, військово-спортивні ігри, туристські походи, вид спорту хортинг, рухову активність, фізичну підготовленість і здоровий спосіб життя. Їхні переконання в необхідності регулярно займатися військово-спортивними іграми, туризмом, хортингом потребують подальшого збагачення й поглиблення, набуття позитивного досвіду внутрішніх переживань, закріплення звичок дотримуватися гігієнічних норм рухової активності, вікового рівня фізичної підготовленості та здорового способу життя. Для цього їм необхідно набутися впевненості у своїх можливостях, готовності до виявлення максимальних вольових зусиль під час проведення військово-спортивних ігор, туристських походів, спортивних змагань з хортингу, багаторічного „Супермарафону-2016“, що проходить уздовж сухопутних кордонів України. Їм також необхідно буде підвищити рівень військово-патріотичної вихованості й фізичної підготовленості до майбутньої професійної діяльності та військової служби.

Для надання різним формам занять із військово-патріотичного виховання та допризовної підготовки відповідних соціальних рейтингів на зборах учнів експериментальних класів будуть прийняті основні положення близьких, середніх і дальніх перспектив учнівських колективів. В одному з експериментальних класів дальня перспектива полягатиме у тому, щоб виховну військово-патріотичну роботу спрямувати на залучення всіх учнів до впровадження в класі здорового способу життя, який передбачає відмовлення від паління, розробки системи військово-патріотичних заходів, участь у „Супермарафоні – 2016“, присвяченому 25-річчю незалежності України. В іншому класі буде запропоновано добитися права участі старшокласників спочатку в загальношкільних, а потім у районних, міських та інших змаганнях з військово-спортивних ігор, туризму, хортингу та інших видів спорту, що культивуються в школі. Визначальною особливістю цієї роботи буде те, що учням не нав'язуватимуться вчителями, керівником предмета „Захист Вітчизни“ згадані перспективи й ті чи інші військово-спортивні й туристські заходи та змагання з хортингу. Вся виховна діяльність з військово-патріотичного виховання вестиметься так, щоб бажання виникали в учнів як природна потреба особистості, яка свідомо розвивається, або її виховного колективу та його лідерів.

Отже, можна зробити наступні **висновки**: соціально значимі мета й перспективи експериментальних класів мають стати на певний час провідними виховними чинниками, які вестимуть старшокласників до визначених ними досягнень. Вони сприятимуть зародженню в експериментальних учнівських колективах цінних справ, класних військово-патріотичних традицій, розвитку творчих ініціатив і самостійності в досягненні поставленої мети. Це поступово сформує в класах певну систему військово-патріотичного виховання, проведення військово-спортивних ігор, туристських походів, змагань із хортингу та здорового способу життя. В цій самостійно розробленій системі учні-лідери будуть самі керувати своєю військово-патріотичною діяльністю, виступати носіями й пропагандистами певних ідей, розвитку народних традицій та інноваційних методик проведення військово-патріотичних і туристських заходів та спортивних змагань із хортину. В процесі цієї діяльності активна позиція учнів, свідоме ставлення до різних форм військово-патріотичного виховання, занять військово-спортивними іграми, туризмом і хортингом поступово сформує в них переконання в необхідності підвищувати свою рухову активність і фізичну підготовленість, які є основою здорового способу життя й підготовки до майбутньої професійної діяльності та військової служби.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І. Д. Програма українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / І. Д. Бех, К. І. Чорна. – К., 2014. – 29 с.
2. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма гурткової (секційної) роботи „Хортинг“ для учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів: навч. вид. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2012. – 268 с.

3. Єршоменко Е. А. Тренування з хортингу: навч.-метод. посіб. / Е. А. Єршоменко. – К. : Паливода А. В., 2009. – 227 с.
4. Єршоменко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єршоменко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
5. Зубалій М. Розвиток національного виду спорту хортинг в Україні / М. Зубалій // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2014. – Вип. 1. – С. 60–66.
6. Зубалій М. Д. Форми військово-патріотичного виховання допризовної молоді / М. Д. Зубалій. – К., 2010. – 272 с.

REFERENCES

1. Bekh, I. D., & Chorna, K. I. (2014). *Prohrama ukraïnskoho patriotychnoho vykhovannia ditei ta uchnivskoi molodi* [The program of Ukrainian patriotic education of children and youth]. Kyiv.
2. Yeromenko, E. A. (2012). *Navchalna prohrama hurtkovoï (seksiynoi) roboty Khortynh dlia uchniv 1–11 klasiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv* [The curriculum circle (sectional) of „Horting“ for students of 1–11 grades of secondary schools]. Kyiv: Palyvoda A. V.
3. Yeromenko, E. A. (2009). *Trenuvannia v khortynhu* [Training in Horting]. Kyiv: Palyvoda A. V.
4. Yeromenko, E. A. (2014). *Khortynh – natsionalnyi vyd sportu Ukrainy* [Horting – A National Sport of Ukraine]. Kyiv: Palyvoda A. V.
5. Zubalii, M. (2014). *Rozvytok natsionalnogo vydu sportu khortynh v Ukraini* [The development of national sport horting in Ukraine]. In Bekh, I. D. al. (Eds.). *Teoriia i metodyka hortynhu: Issue 1* (pp. 60–66). Kyiv: Palyvoda A. V.
6. Zubalii, M. D. (2010). *Formy viiskovo-patryotichnogo vykhovannia dopryzovnoi molodi* [The forms of military-patriotic education of pre-conscription youth]. Kyiv.

Микола Зубалій.

Методика формувального експерименту з військово-патріотичного виховання старшокласників у процесі занять хортингом.

У статті розкривається методика проведення формувального етапу експерименту з військово-патріотичного виховання старшокласників у процесі позакласної роботи з національного виду спорту України – хортинг. Ураховуючи специфіку військово-патріотичного виховання в процесі позакласної роботи, вікові особливості учнів старших класів, їхні знання, уміння та навички, за допомогою когнітивного, мотиваційно-ціннісного, діяльнісного й прогностичного компонентів визначатимуться рівні їхньої військово-патріотичної вихованості, рухової активності та фізичної підготовленості. Сформованість цих компонентів у старшокласників визначатиметься за такими критеріями: знання про військово-патріотичне виховання, національний вид спорту хортинг, здоровий спосіб життя; ставлення до занять хортингом, рухової активності й фізичної підготовленості, майбутньої професійної діяльності та військової служби в армії. За кількісним і якісним вираженням цих компонентів у старшокласників будуть визначені низький, середній і високий рівні сформованості військово-патріотичної вихованості. Ці дані допоможуть цілеспрямовано проводити з учнями військово-патріотичну роботу в процесі занять національним видом спорту хортинг, фіксувати динаміку сформованості в старшокласників військово-патріотичної вихованості та змін у показниках, отриманих у процесі формувального етапу експерименту.

Ключові слова: військово-патріотичне виховання, хортинг, старшокласники, позакласна робота, формувальний етап експерименту, фізична підготовленість, рухова активність, методика, рівні сформованості, експериментальні класи, здоровий спосіб життя, змагання з хортингу, спортивна секція, руховий режим, тренування, організаційно-педагогічні умови.

Mykola Zubaliy.

Method fora training experiment in scope of military-patriotic education of upper-form pupils during the classes of Horting.

Institute of Problems on Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (Berlynskooho Str. 9, Kyiv, Ukraine).

The article reveals the method fora training experiment of the military-patriotic education of the upper-form pupils at the out-of-classes work by means of the Ukrainian national sport Horting. Taking into account the specifics of military-patriotic education at the out-of-classes activities, the age characteristics of the upper-form pupils, their knowledge and skills, through cognitive, motivational-value, active and predictive components we can determine their level of military-patriotic education, physical activity and physical fitness. Formation of these components in the upper-form pupils will be determined by the following criteria: knowledge of the military-patriotic education, national sport Horting, healthy lifestyle; attitude towards Horting, physical activity and physical fitness, future careers and military service in army. Based on the quantitative and qualitative evidence of these components in the upper-form pupils we can determine low, medium and high levels of military-patriotic education. These data will help to provide the military-patriotic educational work with the pupils by means of the Horting trainings, as well as to record the dynamics of the military-patriotic education formation and changes of the indices received during the training experiment.

Key words: military-patriotic education, Horting, upper-form pupils, out-of-class work, training experiment, physical fitness, physical activity, methods, experimental classes, healthy lifestyle, Horting competitions, sports circles, motor activity, training, organizational-pedagogical conditions.

Николай Зубалий.

Методика формуючого експеримента по военно-патриотическому воспитанию старшеклассников в процессе занятий хортингом.

В статье раскрывается методика проведения формующего этапа эксперимента по военно-патриотическому воспитанию старшеклассников в процессе внеклассной работы по национальному виду спорта Украины – хортинг. Учитывая специфику военно-патриотического воспитания в процессе внеклассной работы, возрастные особенности учащихся старших классов, их знания, умения и навыки, с помощью когнитивного, мотивационно-ценностного, деятельностного и прогностического компонентов будут определяться уровни военно-патриотической воспитанности, двигательной активности и физической подготовленности. Сформированность этих компонентов у старшеклассников будет уточняться по таким критериям: знания по военно-патриотическому воспитанию, национальному виду спорта хортинг, здоровому образу жизни; отношение к занятиям хортингом, двигательной активности, физической подготовленности, будущей профессиональной деятельности и воинской службе в армии. По количественным и качественным выражениям этих критериев у старшеклассников будет определяться низкий, средний и высокий уровни сформированности военно-патриотической воспитанности. Эти данные помогут целенаправленно проводить с учащимися военно-патриотическую работу в процессе занятий национальным видом спорта хортинг, фиксировать динамику сформированности в старшеклассников военно-патриотической воспитанности и изменений в показателях, полученных в процессе формующего этапа эксперимента.

Ключевые слова: военно-патриотическое воспитание, хортинг, старшеклассники, внеклассная работа, формирующий этап эксперимента, физическая подготовленность, двигательная активность, методика, уровни сформированности, экспериментальные классы, здоровый образ жизни, соревнования по хортингу, спортивная секция, двигательный режим, тренировка, организационно-педагогические условия.